

Pekka Ervast

Teosofisia muistelmia

Pekka Ervast

Teosofisia muistelmia

2026

e-kirjat
www.teosofia.net

Teoksen luvut on julkaistu sarjakirjoituksina
Tietäjä-lehdessä v. 1915–16 nimellä *P. E:n teosofisia muistelmia*
ja *Ruusu-Risti*-lehdessä v. 1922 nimellä *Muistoja menneiltä vuosilta*.
Artikkelit julkaistiin myös printtikirjana v. 1980 nimellä *Teosofisia muistelmia*.

Tähän e-kirjaan on alkuperäisten artikkelien kieliasua
uudistettu hienovaraisesti sisältöön puuttumatta.

Taitto ja kansi: Jukka I. Lindfors
Kustantaja: Jukka I. Lindfors, Lammi
ISBN 978-?????täsmenyy myöhemmin

I

Kun jostakin ihmisestä sanotaan, että hänellä on henkisiä tietoja, tai kun joku ihminen itse tunnustaa omaavansa henkistä viisautta, silloin ainakin minun tekee mieleni kysyä: kuinka sinä olet päässyt siihen tietoon, josta puhut? Sillä ei ole niin tärkeitä, että yksi tai toinen ihminen väittäisi jostakin tietävänsä ja todella saisi toiset uskomaan tietoonsa, kuin se, onko mahdollista kaikille saavuttaa sellaista tietoa, josta yksi puhuu. Onko olemassa mitään sellaista tietä, jota pitkin kuka tahansa voi kulkea, vai onko tuon yhden ihmisen tie ollut aivan yliluonnollista laatua, niin kohtalon määräämä tai niin satunnainen, ettei se käytännössä koske ketään toista ihmistä? Sen tähden olen omasta puolestani aina ihaillut henkisiä itse-tunnustuksia tai elämänkertoja, autobiografioita, joita asianomainen itse on kirjoittanut, ja mielestäni niitä on vielä aivan liian vähän maailmassa. Kaikkein suurimmat nerot ja tietäjät eivät ole kertoneet mitään siitä, millä tavalla ovat tietoonsa päässeet, eivät ole kertoneet yksityiskohtia siitä tiedä, minkä itse ovat persoonallisina olentoina kulkeneet. Me emme tiedä, millä tavalla esimerkiksi Jeesus kehittyi siksi, jona hän esiintyi. Me emme tiedä, millä tavalla muut suuret Mestarit ovat tulleet sellaisiksi kuin ovat. Tarkoiton tällä, että emme tunne, mitä taisteluita ja mitä kokemuksia heillä on ollut. Me emme tietenkään ole saaneet kuulla, mitä yleisiä kokemuksia tulee sille ihmiselle, joka kulkee tiedon kaitaa polkua. Olemme saaneet kuulla, mitä yleisiä taisteluita ja yleisiä vaiheita kunkin ihmisielun on läpikäytävä, ennen kuin se pääsee tiedon päämäärään, mutta emme ole saaneet kuulla sellaisia persoonallisia yksityisyyseikkoja, jotka olisivat tehneet yhden suuren kamppailevan ihmisielun meidän läheiseksi ystäväksemme ja jotka olisivat omiaan rohkaisemaan meitä omisissa epäilyksissämme ja taisteluissamme, sillä ainoastaan veljen rakkaus,

joka paljastaa oman sydämensä meille, voi meitä todellisella inhimillisellä lämmöllä auttaa. Vasta silloin teoria ja sääntö muuttuu meille eläväksi todellisuudeksi. Maan päällä ainoastaan kehittynyt salatieteilijä tietää aamuhetken merkityksen, ja henkisissä piireissä kykenevät vain kehittyneet henget ammentamaan sen voimaa. Universaali elämä eletään keskipäivän paisteessa, ja tämän kykenee osittain herännyt psyykikko näkemään. Vähitellen hän kasvaa, äly laajenee, ja lopulta hän oppii astumaan täyteen elämään ja valoon.

Nyt minun ajatuksenani ei tietenkään ole, että kertomalla muutamista omista kokemuksistani ja taisteluistani voisin millään tavalla korvata tuota tuntuva omaelämäkertojen puutetta. Olen ainoastaan ajatellut, että tällaisessa läheisessä ystäväpiirissä, jonka puolelta saanen odottaa ymmärtämystä eikä sitä ymmärtämyksen puutetta, mitä maailmassa useinkin tulee ihmisen osaksi, voisin muutamilla sanoilla kuvata eräitä kohtia omasta henkisestä kehityksestäni. Tietysti silloin muistamme, että henkinen kokemus, josta minä kykenen puhumaan, on sangen pieni. Se on aloittelijan kokemusta, ei suurta saavutusta, jota sopisi odottaa suurelta tietäjältä, vaan opiskelijan ensimmäisiä askeleita. Kuitenkin luulen, että näidenkin alkukokemusten kertominen voi hyödyttää niitä, jotka ovat samoja kokemuksia tekemäisillään tai aikovat tehdä tai ovat jo tehneet; luulen, että siitä voi olla jonkun verran hyötyä ja jonkun verran ehkä iloa.

Kun me kuljettuamme taipaleen katsomme taaksepäin, voimme huomata, mitä mutkia tie on kulkenut, missä se on kulkenut ylös mäkeä, missä alas, voimme muistella kulkemaamme taivalta ja jakaa sitä lohkoihin. Kehitystäkin ja edistystä saatamme siitä erottaa, nähdä aivan ensi askeleista ikään kuin näkymätöntä johtoa. Olen ollut huomaavinani, että moni teosofi on joutunut jo alkutietoonsa teosofiasta miltei puoleksi ihmeellisellä tavalla. Jokapäiväisessä elämässä tuo tapahtuma kyllä on ollut jokapäiväisen sattuman kaltainen, mutta perästäpäin katsellessa on täytynyt asianomaisen ihmetellä, kuinka ”sekin sattui” ja juuri parhaaseen aikaan.

Minun täytyy myös sanoa omasta elämästäni, että siinä näyttää olleen jonkinlaista johtoa. Jo heti alussa, kun tulin teosofiksi, se tapahtui tavalla, joka ehdottomasti on jäänyt muistiini, ja minusta vielä tuntuu, niin kuin ajat ennen teosofiksi tuloani olisivat suorastaan olleet jonkinlaista valmistusta teosofista heräämistä vastaanottamaan.

Tulin tuntemaan teosofian varhaisessa nuoruudessa. Tietysti nykyaikana voivat ihmiset vielä nuorempina tutustua teosofiaan, mutta silloin se oli harvinaista Suomessa. Olin 18 vuotta vastikään täyttänyt, kun ensi kerran tulin teosofian yhteyteen ja siitä on nyt kulunut täsmälleen 21 vuotta. Saanen parilla sanalla kuvata sitä ”sielun tilaa”, jossa silloin elin.

Olin saanut tavallaan vapaan kasvatuksen, sillä meidän kodissamme ei harrastettu oikeastaan mitään uskonnollisuutta. Äitini kuoli minun ollessani 8-vuotias, ja muistoni hänestä ovat vain kuin symboleja kaikesta hyvästä ja kauniista. Hän oli epäilemättä uskonnollisesti herkkä ihminen ja monessa suhteessa omituinen nainen (hänen sanotaan olleen jonkun verran selvänäköinenkin), mutta ei hän minkäänlaisella uskonnollisella muodollisuudella lapsen mieltä vaivannut. Päinvastoin hän esimerkiksi vältti puhua minulle pahasta ja sen kristillisistä vertauskuvista, helvetistä, Belsebubista jne. Meillä oli Hübnerin vanha ruotsinkielinen raamatunhistoria täynnä kuvia ja siinä oli mm. Uudessa testamentissa eräs kuva, joka esitti Jeesusta, kun hän seisoo temppelin harjalla ja paha henki koettaa häntä viekoitella. Paholaiselle taiteilija oli antanut tradition mukaisen ulkomuodon, toinen jalka kaviona ja päässä sarvet, ja minä lapsena ihmettelin, mikä olento se oli, mutta äiti ei selittänyt, vaan sanoi: ”se on ruma olento, emmekä sitä huoli katsella”. Ja aina kun kirjaa luin – ja se oli lempikirjani, – rupeesi sydämeni ihan vapisemaan, kun se paikka läheni, ja tarkasti, tarkasti käänsin yhdellä kertaa kaksi lehteä, etten rumaa kuvaa olisi nähnyt. En täten saanut kuulla mitään perkeleestä, ennen kuin koulussa opetettiin. Sitä vastoin äitini otti minut kesällä ulos luontoon – asuimme Hämeessä, Janakkalassa –, kuljetti ylös korkealle vuorelle, opetti poikaa näkemään luonnon kauneutta sekä yleispiirteisissä että pikku seikoissa ja teroitti mieleen, että Jumala on kaikkialla: ei ole sitä paikkaa, missä ei olisi Jumala. Tämän totuuden hän painoi syvästi mieleeni.

Ennen kuolemaansa hän tavallista useammin jutteli kanssani. Hän puhui minulle kuin vertaiselleen elämän henkisistä voimista, rehellisyydestä, hyvydestä, rakkaudesta, auttavaisuudesta jne. ja osoitti elävillä esimerkeillä satujen muodossa, millä tavalla ihmisen tuli elämässä menetellä.

Isäni ei ollut uskonnollinen, ainakaan pinnalta katsoen, niin että me lapset äidin kuoleman jälkeen saimme hänenkin puolestaan kasvaa vapaudessa. Tietysti emme ymmärtäneet uskonoppia epäillä, mutta en ainakaan minä voi sanoa, että olisin mihinkään erityisesti uskonutkaan. Koulussa selitettiin uskontoa ja kaiken hyväksyin enempiä ajattelematta. Se ei liikuttanut minua, en vaivannut päätäni niillä asioilla. Viisitoista-vuotiaana oli minulla ohimenevä uskonnollinen puuska – ehkä uskononopettajan puhe kadotuksesta oli jonkun verran tärisyttänyt mieltäni –, mutta puuska laukesi siihen, että kirjoitin pari tärisyttävää kertomusta nuorten poikain harha-askeleista varkauden ja murhan teille. Vasta tultuani ylioppilaaksi, kun jouduin rippikouluun pastori E. Murenin luo, hän herätti minut todella ajattelemaan uskonnollisia asioita yrityksillään selittää loogisia uskonnollisia opinkappaleita, esimerkiksi Jumalan kolminaisuutta. Minä en ollut koskaan ajatellut, kuinka saattoi olla mahdollista, että yksi Jumala oli kolmiyhteinen. Koko se opetuspuoli oli kulkenut ohi korvien, mutta pastori M. rupesi johdattamaan: ajatelkaa niin ja niin, Isä vastaa sitä, Pyhä Henki sitä jne. Silloin aloin miettiä vähän ja tunnustan, että kristillinen uskonni sillä hetkellä tuntui hyvin lujalta. Kun ensimmäisen kerran menin ehtoolliselle, tein mieleenpainuvan henkisen kokemuksen.

Oli jouluaaton päivä 1893 Nikolain kirkossa Helsingissä. Kirkossa oli paljon väkeä, ja urkujen mahtava soitto taukosi, kirkossa kuului vain hiljaisia nyyhkytyksiä. Liikutuksen vallassa seurasin toisia alttarille. Laskeuduin polvilleni oudon tunnelman valtaamana. Katsettani kohtasi komea alttaritaulu, joka esitti Kristuksen ottamista alas ristinpuulta ja josta en koskaan ollut pitänyt, mutta taulu peittyi kuin sumuun enkä kiinnittänyt siihen huomiota. Papit, jotka jakoivat ehtoollista, sanelivat jotakin ja tarjosivat jotakin – minäkin sain osani –, urut taas soivat hiljaa, mutta minun huomioni oli poissa tästä maailmasta. Silmäni tähtäsivät

ylöspäin sitä pilveä kohti, joka peitti alttaritaulun. Äkkiä pilvi repesi, se aivan kuin aukeni, ja sen lomasta näin – niin, kuinka osaan selittää, mitä näin? ”Jeesus Kristus”, kuiskasi silloin sydämeni. Näin ihmisen kasvot, loistavat, ihanat, jumalaiset, näin myös puolet hänen vartaloaan. Ei se ollut näköhäiriö eikä kuva, vaan elävä olento, jonka syvät ja lempeät silmät katsoivat suoraan minuun. Ei hän mitään sanonut, hän katseli vain. Mutta hänen katseessaan oli sellainen voima, että minä, joka olin aivan kuin kadottanut itseni tunnelman valtaan, aloin toipua ja tulla yhä tietoisemmaksi ja tietoisemmaksi itsestäni – vaikken vanhasta, vaan josta-kin uudesta itsestä. Suomukset putosivat silmiltäni. Mestarin katseessa oli niin läpitunkeva tieto, että minäkin aloin nähdä totuuden. Ja hänen majesteettinsa oli niin ylivuotava, että minäkin sain siitä osan.

Minkä totuuden sitten näin? Näin ja tunsin ja tiesin, että uskonto ei ollut siinä, että uskoin olevani pelastettu ja täydellinen, vaan siinä, että toden teolla pyrin täydellisyyttä kohti. Kuinka selittäisin? Minun ei tullut uskoa, että olin hyvä, vaan minun piti todella olla hyvä. Koko elämä oli siinä. Se oli elämän tärkein kysymys. ”Tästä lähtien minä olen hyvä, voitan itseni, en pahastu, en suutu, en hermostu. Olen aina iloinen ja palvelevainen ja auttavainen.” Näin sillä hetkellä tiesin, että elämä oli ja että sen piti olla.

Kun sitten nousin ja läksin kotiin, tuntui aivan kuin olisin kantanut Kristuksen kuvaa sydämessäni. Tiesin, kuka hän oli. Pidin tietysti jumalana, mutta tiesin, että hän oli täydellinen ja hyvä ja että hän sanoi minulle: ”seuraa minua ja ole sinäkin täydellinen, niin kuin taivaallinen isäsi on täydellinen”. Kaikki teologiset kysymykset olivat minulle vielä hämärä, mutta uskonnon käytännöllinen puoli oli tullut ratkaistuksi. Minulle persoonallisesti ei ollut muu tarpeen kuin seurata Mestarin jälkiä. Kun sen tein, kaikki oli hyvin. Minun ei tarvinnut olla mistään levoton eikä epä-tietoinen.

Pian tämän tapauksen jälkeen – tammikuussa 1894 – tuli luokseni eräs ylioppilastoveri, jonka kanssa olimme vähän seurustelleet koulussa. Aina kun hän oli luonani, juttelimme kaikenlaisia maailman asioista. Tällä kertaa kääntyi puhe uskonnollisiin kysymyksiin.

– Uskotko siis todella, toverini kysyi muutaman väitteeni johdosta, – että itse Jumala on astunut alas maan päälle Jeesuksen persoonassa?

– Tietysti, minä vastasin, – miksen uskoisi? Se on salaperäistä, mutta järkeni ei tee vastarintaa.

– Hm, sanoi toverini katsoen minuun pitkään, – sinussa kai olisi miestä uskomaan, että Jumala on monta kertaa ilmestynyt maan päälle! On niitä ihmisiä, jotka senkin uskovat. Lontoossa on muutamia, jotka kutsuvat itseään teosofeiksi, ja he väittävät, että Jumala aina 600 vuoden perästä ruumiillistuu maan päälle.

Tämä nyt oli sängen omituinen esitys teosofiasta, mutta leikki oli mielestäni kaukana. Muistan, että kovasti ällistyin, aivan kuin peite olisi reväistäyt silmiltäni, ja että melkein heti tokaisin:

– No niin, mitä mahdotonta siinä olisi! Mikä kerran on tapahtunut, on voinut useamminkin tapahtua.

En hoksannut silloin, että noilla ajattelemattomilla sanoillani kaadoin kumoon koko kristillis-jumaluusopillisen rakenteen. Toverini jatkoi – ja hänen ivansa oli puoleksi teeskenneltyä, sillä hän oli itse hieman innostunut:

– Arvasinhan. Ajattelin heti, kun luin kirjat, että tämä on jotain Ervas-tille. Kuule nyt. Noiden teosofien mukaan Jumala ei ole ilmestynyt vain Jeesuksessa, vaan ennen häntä Buddhassa, Zoroasterissa, Krishnassa ja hänen jälkeensä Muhammedissa, Fransiskus Assisilaisessa ja nyt taas teosofiassa. Kaikkien näiden ilmestysten välillä on 600 vuotta.

Todella. Buddha eli noin 600 vuotta eKr., Muhammed noin 600 jKr. ja Fransiskus Assisilainen 1200 vuotta jKr. Nyt taas oli 1800 vuotta kulunut. Ensin minua hämmästytti tämä vuosilukujen säännöllisyys. Annoin siis toverini kertoa kaikki, mitä hän tiesi, kunnes lopuksi hän neuvoi minua itse lukemaan. Hän mainitsi kirjat: *Sinnettin De invigdes lära* ja *Den dolda världens* sekä Marien *Tidehvarvens mysterier eller den hemliga läran i alla religioner*. Muita kirjoja ei ollut ruotsin kielellä.

Keskustelumme teki minuun siksi syvän vaikutuksen, että koetin viipyä saadakseen lainaksi nuo kirjat. Sainkin ne käsiini siitä kirjastosta, josta minun oli tapana lainata.

Kun tulin kotiin, avasin heti kirjan *De invigdes lära* (Vihittyjen oppi) ja luin muutamia lauseita ensimmäisestä luvusta. Siinä puhuttiin adeptien veljeskunnasta ja selitettiin, kuinka aina on ollut ja yhä on ihmisiä, joilla on syvempi tieto luonnon ja elämän salaisuuksista kuin yhdelläkään tiedemiehellä. Enempää en voinut lukea. Minut valtasi niin suuri riemun vavistus, että olin pakotettu heittäytymään pitkäkseni sohvalle. Koko olemukseni soi kuin yhdellä äänellä: tämä on totta, tämä on totta!

Vaikutus oli niin valtava, etten voinut lukea mitään sinä päivänä, en voinut ajatella enää mitään muuta. Aivan kuin ilmestyksessä olin saanut varmuuden, että on olemassa tietäjähimiä ja että ihminen voi päästä jumalalliseen tietoon.

Ohimennen sanoen luulen, että monella teosofilla on ollut tämän suuntainen kokemus. Sitä sopii pitää jonkinlaisena jälleensyntymistodistuksena. Jos eläisimme vain yhden kerran maailmassa, täytyisi jokaisen meistä sisällään tietää, että tässä elämässä voi saavuttaa korkeinta kehitystä ja tietoa, ja kun sanotaan, että on ollut ihmisiä, jotka ovat saavuttaneet tiedon, täytyisi jokaisen heti tuntea: tämä on totta. Mutta koska niin ei ole, täytyy korkeamman tiedon, jos se ihmiselle on saavutettavissa, kasvaa hänessä vähitellen pitkien aikojen kuluessa, ja on luonnollista, että asia, josta ihminen sielussaan ennen on ollut vakuuttunut, vaikuttaa häneen voimakkaan muiston tavalla, kun se uudessa elämässä häntä kohtaa. Sen tähden mielestäni suuren henkisen totuuden silmänräpäyksellinen omaksuminen osoittaa, että ihminen ennen on samasta totuudesta tiennyt, ja tarjoaa täten Platonin opin mukaisen todistuksen jälleensyntymisestä.

Jatkuu...